

THE SPECIFICS OF ARTISTIC AND AESTHETIC EDUCATION OF HIGH SCHOOL STUDENTS IN GENERAL EDUCATION SCHOOLS OF THE PRC THROUGH MUSIC**Zhao Junkai***higher education applicant of the third
(education and research) cycle of higher education
Izmail State University of Humanities (Izmail, Ukraine)***ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ КНР ЗАСОБАМИ МУЗИКИ****Чжао Цзюнькай***здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня
Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13619684>***Abstract**

The main goal of musical education in secondary schools is to help students form correct aesthetic ideas, to awaken in them a desire for beauty, and to promote their comprehensive development with the help of musical education. Therefore, teachers should pay special attention to the development of aesthetic education of students. The article examines the main approaches to artistic and aesthetic education of high school students in secondary schools in China with an emphasis on the role of music as a key means of forming cultural values and aesthetic worldview of students. The article examines the main approaches to artistic and aesthetic education of high school students in secondary schools in China with an emphasis on the role of music as a key means of forming cultural values and aesthetic outlook of students. The use of traditional and modern music in the educational process, methods and forms of musical education, as well as their influence on the development of creative abilities, national self-awareness and emotional intelligence of high school students are analyzed. A comparison of Chinese methods with approaches to music education in other countries is made, which allows us to reveal the unique features of the Chinese approach. The main challenges faced by music education in the People's Republic of China are identified, and the prospects for its development in the conditions of modern educational reforms are outlined.

Анотація

Головна мета музичного виховання в загальноосвітніх школах полягає в тому, щоб за допомогою музичного навчання допомогти учням сформувати правильні естетичні уявлення, пробудити в них прагнення до прекрасного та сприяти їхньому всебічному розвитку. Тому вчителі мають особливу увагу приділяти розвитку естетичного виховання учнів. У статті розглядаються основні підходи до художньо-естетичного виховання старшокласників у загальноосвітніх школах Китаю з акцентом на роль музики як ключового засобу формування культурних цінностей та естетичного світогляду учнів. Проаналізовано використання традиційної та сучасної музики в освітньому процесі, методи та форми музичного виховання, а також їхній вплив на розвиток творчих здібностей, національної самосвідомості та емоційного інтелекту старшокласників. Здійснено порівняння китайських методик з підходами до музичної освіти в інших країнах, що дозволяє виявити унікальні особливості китайського підходу. Визначено основні виклики, з якими стикається музична освіта в КНР, та окреслено перспективи її розвитку в умовах сучасних освітніх реформ.

Keywords: artistic and aesthetic education, comprehensive schools of the People's Republic of China, Chinese music, musical education, creative development, pedagogical methods.

Ключові слова: художньо-естетичне виховання, загальноосвітні школи КНР, китайська музика, музичне навчання, творчий розвиток, педагогічні методи.

Естетичне виховання в сучасному Китаї є одним із ключових напрямів не лише у сфері освітньої теорії та практики, а й у соціокультурному розвитку країни. Воно відіграє важливу роль у формуванні «духовної цивілізації соціалізму з китайською специфікою». Як невід'ємна частина культурного просвітництва, правильно організоване естетичне виховання повинно сприяти зростанню культурного рівня населення, виконанню завдань духовно-морального виховання (включаючи засвоєння традиційних моральних цінностей, що лежать в основі етичного вчення конфуціанства) та гармонізації соціальних відносин (оскільки гармонія є централь-

ним поняттям естетики). Водночас у теорії та практиці естетичного виховання помітна тенденція до поєднання традиційних поглядів на його сутність і організацію, його роль у житті людини й суспільства (з особливим акцентом на філософське вчення Конфуція, адаптоване до сучасного соціокультурного та освітнього контексту), та новаторських концепцій, що підкреслюють значущість естетичного виховання для розвитку особистості та його ціннісних основ. У сучасному світі, де глобалізація сприяє активному обміну культурними цінностями між різними країнами, художньо-естетичне виховання набуває особливого значення в освітньому процесі. Особливо це актуально для Китаю, країни

з багатою культурною спадщиною, де мистецтво та музика відіграють важливу роль у формуванні національної ідентичності. Художньо-естетичне виховання старшокласників у загальноосвітніх школах КНР спрямоване на розвиток творчих здібностей, формування естетичних смаків та поглиблення культурного усвідомлення учнів. Музика в цьому процесі займає одне з ключових місць, адже вона не лише є засобом передачі культурних традицій, але й ефективним інструментом для виховання гармонійно розвиненої особистості. У цьому контексті важливо дослідити, як саме відбувається художньо-естетичне виховання через музику в китайських школах, які методи використовуються для залучення учнів до світу мистецтва, та яким чином ці підходи сприяють формуванню їхнього естетичного світогляду.

Метою статті є дослідження методик та підходів до музичного виховання, які використовуються в китайських школах, та їх впливу на естетичний розвиток учнів.

У Китаї музична освіта традиційно займає центральне місце в естетичному вихованні та наближенні людини до прекрасного. Володіння навичками сприйняття, розуміння та виконання вокальних і інструментальних творів, а також здатність висловлювати свої почуття та світогляд через музику завжди вважалися важливою рисою «шляхетної» та «гуманної» особистості в конфуціанському сенсі. У конфуціанстві музика, як і естетичне виховання загалом, розглядається як потужний інструмент гармонізації суспільних відносин. Вважалося, що музика та естетичне виховання мають зрівноважувати внутрішній світ людини, ушляхетнювати її почуття, робити їх більш витонченими, а також допомагати усвідомлювати свій обов'язок перед іншими та перед собою.

Обґрунтована у дослідженнях сучасних китайських вчених (Ван Сяохун, Ван Хуайцзянь, Ду Сівей, Сун Цзінан, Яо Вей та ін.) єдність природи музичної освіти та естетичного виховання дозволяє виявити можливості музичної освіти у вирішенні завдань естетичного виховання. У цьому особливу роль вирішенні завдань естетичного виховання грає загальне музичне освіту. Система загальної музичної освіти, яка не передбачає передпрофесійної та професійної підготовки, в сучасному Китаї охоплює всі рівні освіти: рання освіта (для дітей до трьох років), дошкільна освіта, основна загальна освіта, додаткова музична освіта, представлена комплексом загальноосвітніх та загальнорозвиваючих програм, вища освіта.

Саме в системі загальної музичної освіти естетичне виховання учнів виступає самостійною значущою освітньою метою, на відміну від системи професійної музичної освіти (музичні школи при консерваторіях, музичні училища, консерваторії, музичні відділення та факультети у багатопрофільних університетах та професійних коледжах та вузах), де на перший план виходить професійна виконавська та інша підготовка. Можливості загальної музичної освіти у вирішенні завдань естетичного

виховання учнів визначаються, по-перше, виховним потенціалом музики як виду мистецтва, по-друге, особливостями самої системи загальної музичної освіти, тобто її змістом, формами, методами, особливостями взаємодії педагогів та учнів. Виховний потенціал музики визначається загальними функціями мистецтва у вирішенні завдань естетичного виховання, особливостями музики як специфічного виду мистецтва та національними особливостями музичного мистецтва Китаю [1, с. 138].

Аналіз фундаментальних досліджень як українських, так і китайських вчених, таких як Г. Хоткевич, С. Русова, Цай Юаньпей, Чжу Гуанцяня та Цай Юаньпей дав змогу виявити ключові функції мистецтва у вирішенні завдань естетичного виховання. Г. Хоткевич досліджував вплив народного мистецтва на естетичне виховання, наголошуючи на важливості фольклору та музики у формуванні національної свідомості та естетичних цінностей. С. Русова акцентувала увагу на ролі освіти та виховання у розвитку естетичних почуттів, підкреслюючи необхідність інтеграції мистецтва у освітній процес для формування гармонійної особистості. Цай Юаньпей, видатний китайський педагог, вважає, що мистецтво має бути основним компонентом освіти, оскільки воно формує моральні та естетичні цінності, необхідні для гармонійного розвитку суспільства. Чжу Гуанцянь, дослідник естетики, розробляв концепції, які підкреслювали важливість мистецтва в емоційному та інтелектуальному розвитку особистості, наголошуючи на його ролі у соціалізації та комунікації.

Музичне мистецтво Китаю характеризується такими особливостями:

1. Синкретичне поєднання тексту (у вокальному мистецтві), мелодії, виконавських технік та елементів театралізації.
2. Співіснування та, у багатьох випадках, інтеграція сучасних і традиційних форм виконання.
3. Втілення принципу «використання давніх традицій для сучасних потреб і західних впливів на користь китайської культури».

Особливості системи загальної музичної освіти сучасного Китаю дозволяють ефективно здійснювати естетичне виховання учнів. Це забезпечується такими принципами, які лежать в основі організації освіти: доступність музичної освіти для кожного громадянина КНР, незалежно від статі, національності, соціального статусу, віросповідання або місця проживання, що гарантує рівні умови для всіх у здобутті музичної освіти та розвитку їхніх музичних здібностей; інтеграція музичної освіти з національною та світовою художньою культурою, де в навчальних програмах поєднується глибоке вивчення традиційної національної та класичної західної музики з урахуванням сучасних тенденцій музичної культури; врахування досвіду організації загальної музичної освіти інших країн; свобода викладачів у виборі методів і засобів музичної освіти [4, с. 132].

Останнім часом вчителі музики більше не обмежені жорсткими рамками програми; вони мають право вибирати ті методи навчання, які найбільш

ефективно розкривають зміст музичної освіти для конкретної групи учнів. Це дозволяє враховувати вікові, соціокультурні, етнокультурні та індивідуальні особливості школярів чи студентів. Крім того, застосовується принцип науковості, який передбачає організацію загальної музичної освіти на основі сучасних і найбільш перспективних підходів у галузі теорії музики, музичної педагогіки, психології та виконавського мистецтва. Важливим є також принцип ступінчастості, який забезпечує безперервність і наступність у системі музичної освіти, об'єднуючи елементарну, початкову, середню, вищу, основну та додаткову, загальну та професійну музичну освіту. Застосування цього принципу забезпечує безперервний естетичний розвиток учнів, удосконалення їх музичних здібностей і профорієнтацію у сфері музичної освіти. Принцип креативності передбачає створення умов для музичної творчості учнів, включаючи виконавську, композиторську та інші форми творчості. Реалізація цих принципів надає естетичному вихованню системного характеру, забезпечує гармонійний розвиток емоційної та інтелектуальної сфер учнів, підвищує їх культурний рівень, сприяє формуванню естетичного смаку та здатності оцінювати різні явища дійсності, а також підтримує розвиток обдарованих дітей. У сучасній китайській педагогіці приділяється значна увага обґрунтуванню умов для ефективного естетичного виховання в системі загальної музичної освіти.

Серед педагогічних досліджень цього напрямку варто відзначити роботу Чжан Ліцзюнь, де такі умови чітко сформульовані та глибоко обґрунтовані з точки зору педагогіки та психології [6, с. 135]. Дослідник вважає, що першою умовою є естетичне оформлення простору (навчального кабінету, шкільного концертного залу), де відбувається музичне навчання. Учні мають оточувати справді красиві речі, пов'язані з музичним мистецтвом, а також твори живопису та каліграфії, що сприяє формуванню в дітей не лише естетичного смаку, а й цілісного естетичного світосприйняття. Другою важливою умовою є створення організаційних та емоційних передумов для сприйняття музики. Це передбачає вільне, без попередніх установок і зайвої інформації, слухання вокальних та інструментальних творів, а також використання рефлексивних методів, що дозволяють учням вербалізувати або візуалізувати свої емоції під час прослуховування музики. Такі підходи сприяють формуванню навичок інтерпретації музичних творів з естетичної точки зору. Третя умова полягає у створенні атмосфери довіри та щирості у взаємодії між учителем і учнями. Це дозволяє організувати на уроці ціннісний діалог, який є необхідним для розуміння, аналізу та естетичної оцінки музичних творів. Четверта умова стосується інтеграції естетичних та етичних компонентів музичної освіти. Єдність цих складових дозволяє використовувати красу музичних творів, включених до шкільної програми, як засіб морального виховання. Наприклад,

пісні про Батьківщину, її велич і красу природи мають значний потенціал у вихованні патріотизму серед дітей та підлітків [7, с. 100].

Реалізація на заняттях морального потенціалу музичних творів надзвичайно важлива з погляду естетичного виховання учнів, оскільки єдність доброго та прекрасного становить фундаментальну основу класичних та сучасних концепцій естетичного виховання. Створення перерахованих умов покликане забезпечити найповнішу реалізацію можливостей загальної музичної освіти у вирішенні завдань естетичного виховання учнів.

Вищезазначене є підґрунтям для визначення можливостей загальної музичної освіти у вирішенні завдань естетичного виховання учнів. Щоб систематизувати ці можливості, доцільно виокремити три групи завдань естетичного виховання. Перша група завдань охоплює естетичне просвітництво учнів, яке сприяє реалізації пізнавальної та дидактичної функцій музичного мистецтва. Завдяки цим завданням загальна музична освіта забезпечує передачу знань про музику як вид мистецтва, її естетичну цінність, формує естетичне мислення та систему поглядів через специфічні засоби вираження. Вона знайомить учнів із культурним розмаїттям країни та світу, розвиває розуміння естетичного багатства навколишнього середовища та внутрішнього світу людини, надає естетичному розвитку освітню широту та моральну спрямованість. Друга група завдань спрямована на формування у школярів та студентів системи ціннісно-сміслових відносин, що пов'язано з аналітичною та формуючою функціями музичного мистецтва. Вирішення цих завдань забезпечується тим, що музична освіта, завдяки єдності естетичної та етичної складових, допомагає орієнтуватися у світі цінностей, емоційно переживати та осмислювати життєві проблеми, розвиває естетичний смак і гармонізує внутрішній світ особистості. Третя група завдань естетичного виховання передбачає залучення учнів до творчої діяльності «за законами краси» і реалізує комунікативну функцію та функцію соціалізації. Загальна музична освіта сприяє освоєнню учнями засобів художнього спілкування через виразні засоби музики, стимулює творчу та соціальну активність, орієнтує на приведення світу у відповідність з естетичним ідеалом, відбитим у музиці, і готує учнів до взаємодії та співпраці у сучасному соціокультурному просторі через участь у виконавській діяльності та різних соціально-культурних проєктах. Усі ці завдання можуть бути успішно реалізовані завдяки науково обґрунтованій організації освітнього процесу в системі загальної музичної освіти.

Список літератури:

1. Дін Чжен, Гао Ціньянь. Роздуми про психологічні засади взаємодії у процесі естетичного виховання у системі вищої освіти // *Journal of China University of Forestry and Technology (Social Science Edition)*. 2011. № 4. С. 137-139.
2. Е Лан. Естетичні засади. Пекін: Пекінський університет, 2009. 406 с.

3. Оуян Пентін. Просвітницькі аспекти конфуціанства та музична освіта// Література (Теоретичне видання). 2010. № 6. С. 8-10.
4. Сюе Хун. Естетичне виховання та розвиток студентів коледжу // Журнал Чунцинського університету (суспільні науки). 2017. № 23(5). С. 131-137.
5. Сюй Біхуей. Естетичне виховання: життєве та емоційне виховання // Інститут філософії Китайської академії суспільних наук. Філософські дослідження. 2016. № 12. С. 21-33.
6. Чжан Ліцзюнь. Взаємозв'язок естетичного виховання та музичної освіти у середній школі // Northern Music. 2018. № 3. С. 164- 165.
7. Чжао Лінлі. Просування цінності життя – нова теорія сучасного естетичного виховання. Ченду: Сичуань. Education Press, 2018. 103 с.